

Avdelning
Analysavdelningen

Handläggare
Jonas Lundstedt
+46 8 563 085 64
jonas.lundstedt@uka.se

Den sociala snedrekryteringen till högskolan ökade under pandemin

Under pandemin har de sociala grupper som redan var överrepresenterade i högskolan sökt sig till högre studier i högre grad än andra grupper. Detta är ett tydligt mönster oavsett om vi studerar män, kvinnor, yngre eller äldre nybörjarstudenter. Den sociala snedrekryteringen till högskolan har därmed förstärkts under pandemin.

En tidig konsekvens av pandemin var att utsikterna på arbetsmarknaden blev sämre och att många unga blev helt eller delvis arbetslösa.¹ Med anledning av detta satsade regeringen, med start under våren 2020, på en omfattande utbyggnad av högskolan och antalet registrerade studenter ökade därefter kraftigt.² Man skulle därför kunna tänka sig att nya grupper av unga har sökt sig till högskolan under pandemin. UKÄ följer regelmässigt upp olika gruppers övergång till högskolan, framför allt utifrån nationell-, regional, och social bakgrund samt kön. Av dessa bakgrundsvariabler är den sociala bakgrunden av störst betydelse för benägenheten att påbörja högskolestudier.

Syftet med den här studien är att undersöka i vilken grad pandemin har påverkat den sociala snedrekryteringen till högskolan. Vi undersöker därför om den sociala bakgrunden bland de studenter som påbörjat högskolestudier för första gången pandemiåren 2020 och 2021 förändrats jämfört med tidigare år.³ Först undersöker vi den sociala bakgrunden bland de som påbörjat högskolestudier för första gången senast vid 19 års ålder. Samma analys görs sedan för 24-åriga högskolenybörjare. Avslutningsvis undersöker vi hur den sociala sammansättningen bland alla högskolenybörjare, 30 år eller yngre, såg ut under pandemiåren 2020 och 2021 jämfört med 2019.

---

¹ <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/pressmeddelanden?id=BE71911386272E7F>

² <https://www.uka.se/statistik--analys/hogskolan-i-siffror/statistik/statistikomrade.html?statq=https://statistik-api.uka.se/api/totals/119>

³ Avser kalenderår. Följaktligen innehåller uppgiften för 2020 också högskolenybörjare för vårterminen 2020 vilkas beslut att påbörja högskolestudier inte kan ha påverkats av pandemin. Under 2010-talet har vårterminerna haft ungefär 20 000 högskolenybörjare och höstterminerna ungefär 70 000 högskolenybörjare.

Data

Denna analys baseras på data från Universitets- och högskoleregistret, Registret över befolkningens utbildning (UREG) och Registret över totalbefolkningen hos Statistikmyndigheten SCB. Data över studenter som påbörjat högskolestudier utomlands har hämtats från Centrala studiestödsnämndens (CSN) register. Uppgifterna som presenteras avser folkbokförda individer som för första gången påbörjat högskolestudier, i Sverige eller utomlands. Det mått UKÄ använder på social bakgrund är den högst utbildade föräldrarnas utbildningsnivå. I studien används information om individens kön, födelseår, årtal för första registreringen på högskolan och den högst utbildade föräldrarnas utbildningsnivå. Uppgifterna om den högst utbildade föräldrarnas utbildningsnivå är hämtade från UREG året då individerna var 12 år och är uppdelad enligt följande kategorier:

- Forskarutbildning
- Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre (exkl. forskarutbildning)
- Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år
- Gymnasial utbildning 3 år
- Gymnasial utbildning högst 2-årig
- Förgymnasial utbildning 9 år
- Förgymnasial utbildning kortare än 9 år
- Uppgift saknas

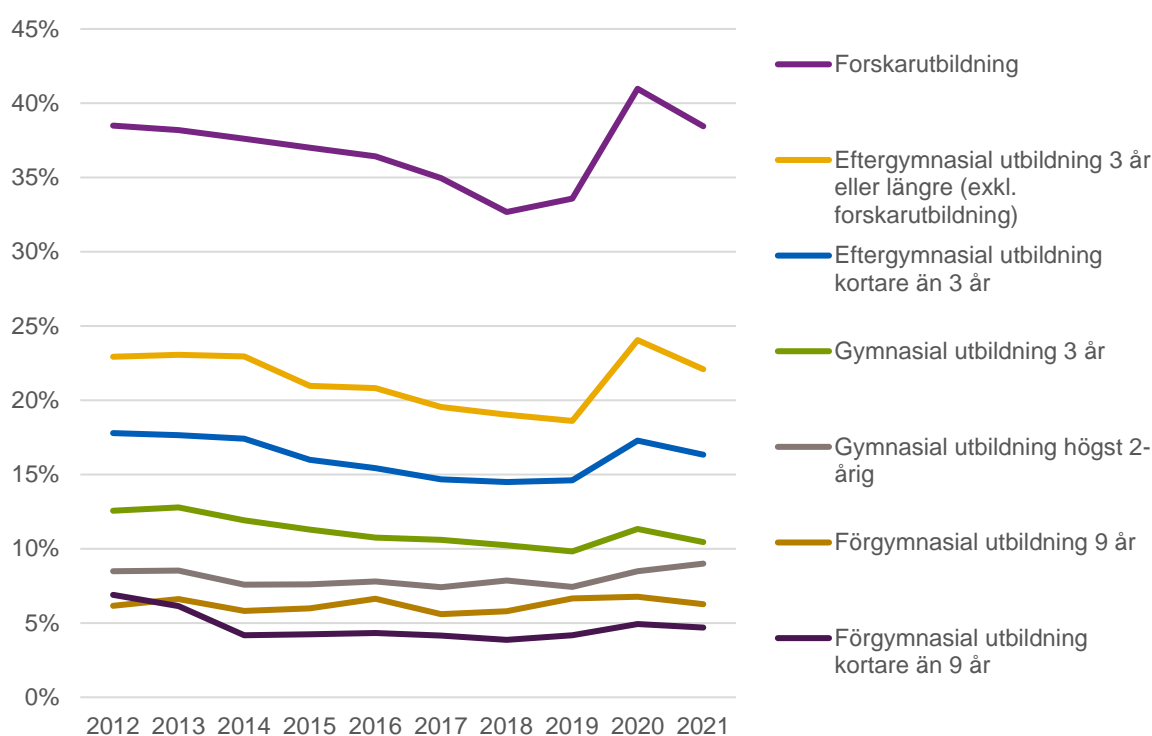
Utöver dessa kategorier delas individer även in i tre större grupper beroende på om den högst utbildade föräldern var: 1. Högutbildad (här ingår individer vars högst utbildade förälder hade minst treårig eftergymnasial utbildning eller forskarutbildning), 2. Medelhög utbildad (här ingår individer vars högst utbildade förälder hade längre än tvåårig gymnasial utbildning men kortare än treårig eftergymnasial utbildning) och 3. Lågutbildad (här ingår individer vars föräldrar hade förgymnasial utbildning men högst tvåårig gymnasial utbildning).

Den sociala snedrekryteringen ökade bland unga högskolenybörjare under pandemin

Under pandemin har fler påbörjat högskolestudier direkt efter gymnasieskolan, det vill senast vid 19 års ålder, jämfört med före pandemin. Året före pandemin, 2019, påbörjade 12,7 procent av årskullen som föddes 2000 en högskoleutbildning senast vid 19 års ålder. Under pandemiåren 2020 och 2021 var motsvarande siffror 16,1 procent respektive 15,5 procent för årskullarna födda 2001 respektive 2002. Detta är en mycket stor ökning som sannolikt delvis kan förklaras av sämre utsikter på arbetsmarknaden för unga personer, men också på försämrade möjligheter att resa. Bakom detta medelvärde döljer sig dock stora skillnader mellan olika grupper av individer.

I figur 1 visas andelen av årskullarna födda 1993–2002 som påbörjade högskolestudier senast vid 19 års ålder – det vill säga åren 2012–2021 – uppdelat på social bakgrund. Som framgår av figuren har 19-åringar i grupperna med mer högutbildade föräldrar haft betydligt högre övergångar till högskolan under hela den studerade perioden. Det framgår även tydligt att 19-åringar i grupperna med mer högutbildade föräldrar i högre utsträckning än dem i grupperna med lågutbildade föräldrar ökat sitt deltagande i högre utbildning under pandemiåren 2020 och 2021. Året före pandemin,

2019, var övergången till högskolan 33,6 procent för gruppen med minst en förälder i den högsta utbildningsnivån (med forskarutbildning). Under pandemiåren 2020 och 2021 var motsvarande siffror 41,0 procent respektive 38,5 procent. Det är den, i procentenheter, överlägset största observerade ökningen bland de olika grupperna. Övergångarna har även ökat något bland grupperna med lägre utbildade föräldrar, men dessa ökningar var betydligt mindre. För gruppen med de lägst utbildade föräldrarna (förgymnasial utbildning kortare än 9 år) ökade övergångarna från 4,2 procent år 2019 till 4,9 procent och 4,7 procent 2020 respektive 2021. Sammantaget har andelen som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder ökat under pandemin och ökningen var störst bland grupperna med högutbildade föräldrar. Ökningen var något större under 2020 jämfört med 2021.

Figur 1. Andelen som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullar födda 1993-2002).

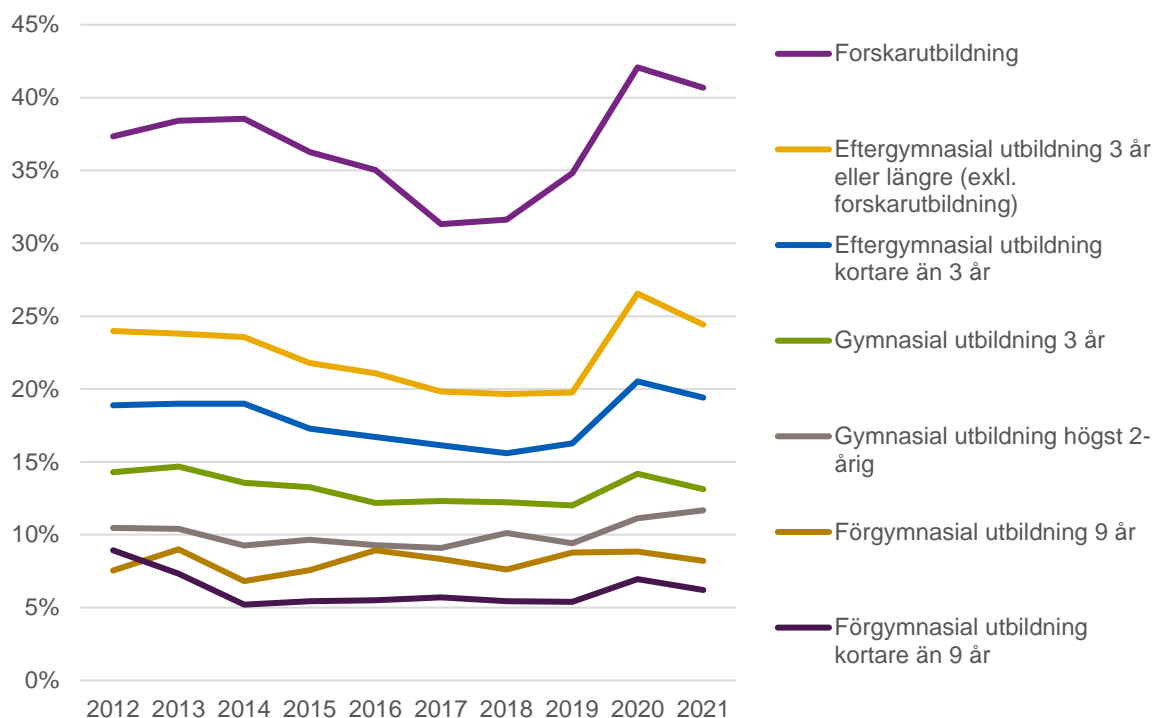
Den sociala snedrekryteringen på lång sikt

Ovanstående analys visar att den sociala snedrekryteringen till högskolan förstärktes bland årskullarna som föddes 2001 och 2002 under pandemin. Hur den sociala snedrekryteringen för de här årskullarna kommer att utvecklas på sikt beror på vad som orsakat ökningen av andelen högskolenybörjare i grupperna med mer högutbildade föräldrar. Om ökningen orsakades av att ungdomarna i dessa grupper valde att tidigarelägga sina studier är den ökade sociala snedrekryteringen i de här årskullarna tillfällig. Om ökningen däremot orsakades av att ungdomar som annars inte skulle ha påbörjat högskolestudier nu valde att göra det är den ökade sociala snedrekryteringen i dessa årskullar bestående. De två förklaringsmodellerna är inte ömsesidigt uteslutande. Vilken av förklaringarna som ligger närmast sanningen går ännu inte att besvara då det

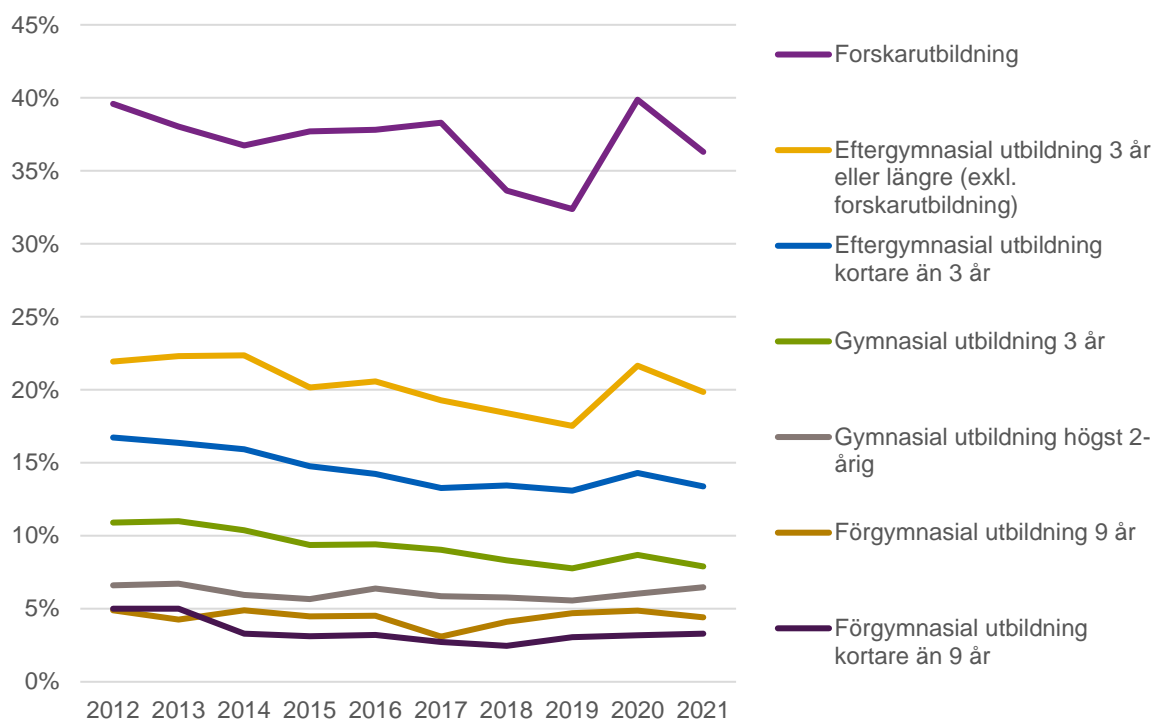
skulle kräva att vi följer upp övergången till högskolestudier i de här årskullarna högre upp i åldrarna.

Kvinnor och män

I figur 2 och 3 visas samma information som i figur 1 fast uppdelat på kvinnor och män. För hela den studerade perioden är det en högre andel kvinnor som påbörjade högskolestudier jämfört med män. Mönstret över hur grupper med olika social bakgrund påverkats av pandemin är dock detsamma för både kvinnor och män: deltagandet i högre utbildning har ökat mer bland grupper med högutbildade föräldrar.

Figur 2. Andelen kvinnor som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullar födda 1993-2002).

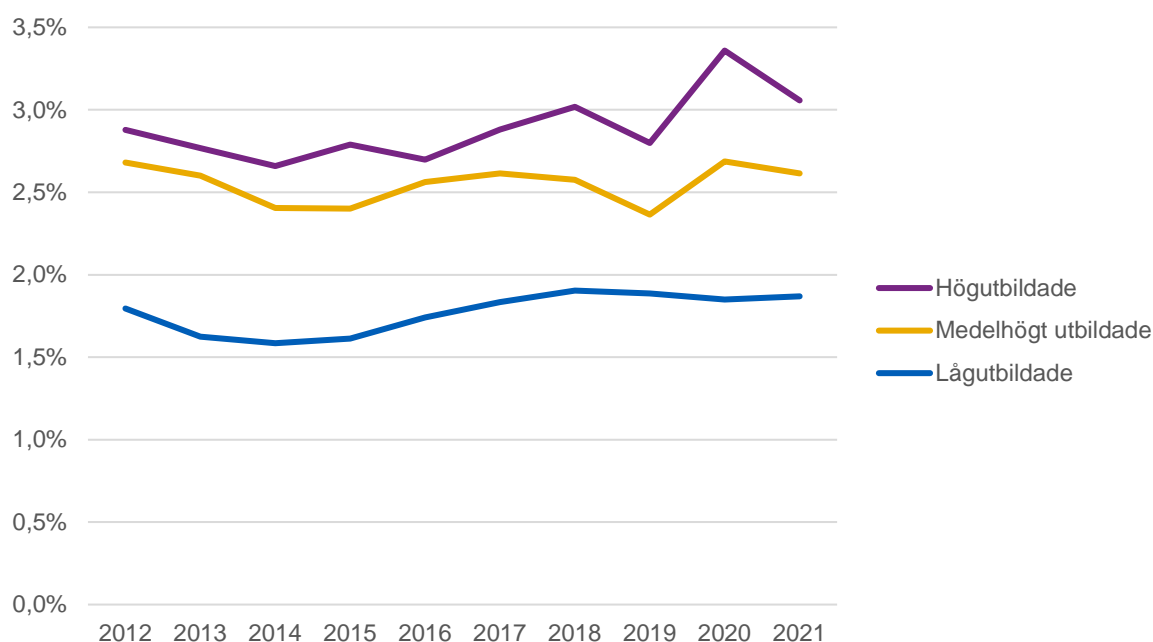
Figur 3. Andelen män som påbörjat högskolestudier senast vid 19 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullar födda 1993-2002).

Den sociala snedrekryteringen ökade även bland äldre högskolenybörjare under pandemin

I det här avsnittet undersöker vi hur pandemin påverkat äldre högskolenybörjare. UKÄ har i tidigare rapporter undersökt skillnader i social bakgrund bland de som påbörjat studier *senast* vid 24 års ålder. Men för att belysa hur den sociala snedrekryteringen till högskolan förändrats bland äldre individer i samband med pandemin undersöker vi här enbart de som påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder. Att även studera äldre högskolenybörjare är intressant av flera skäl. Dels är det möjligt att äldre individer påverkats annorlunda av pandemin då beslutet att gå från arbete/arbetslöshet till högskolestudier sannolikt skiljer sig från beslutet att gå direkt från gymnasiestudier till högskolestudier. Dels så skiljer sig gruppen 24-åringar från gruppen 19-åringar då de inte påverkades av pandemin under sin gymnasietid. Pandemins påverkan på den sociala snedrekryteringen till högskolan kan därför ha sett olika ut för olika åldersgrupper. Då det är få som påbörjar högskolestudier för första gången vid 24 års ålder kategoriseras individer utifrån den grövre indelningen av social bakgrund, det vill säga om den högst utbildade föräldern var: högutbildad, medelhögt utbildad eller lågutbildad (se avsnittet *Data* för en beskrivning av indelningen).

I figur 4 visas andelen av årskullarna födda 1988–1997 som påbörjade högskolestudier vid 24 års ålder – det vill säga åren 2012–2021 – uppdelat på social bakgrund. Som framgår av figuren så var andelen 24-åriga högskolenybörjare med minst en högutbildad förälder högre under pandemiåren 2020 och 2021 jämfört med 2019, medan den var näst intill oförändrad bland dem med lågutbildade

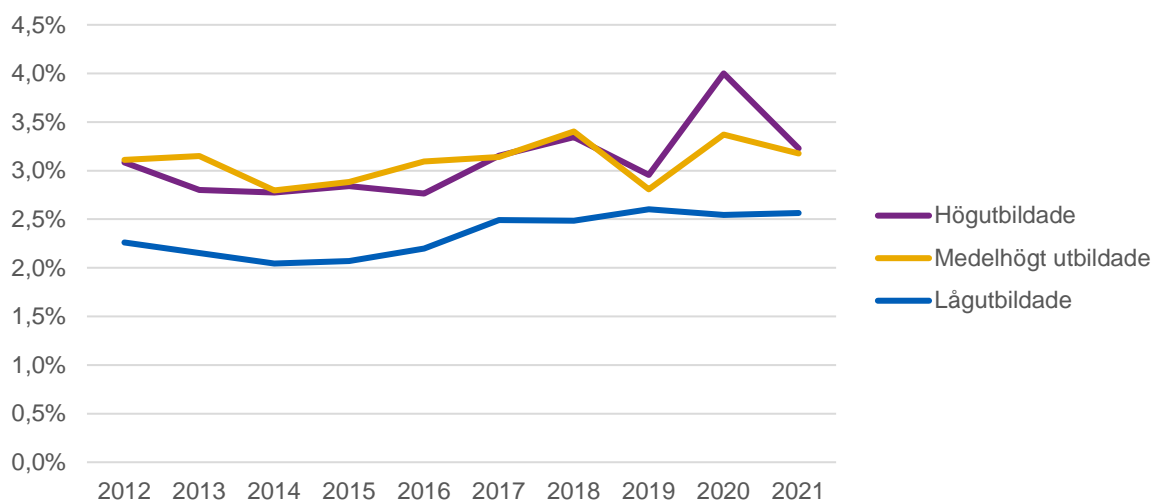
föräldrar. Året innan pandemin, 2019, var andelen 24-åriga högskolenybörjare med minst en högutbildad förälder 2,8 procent. Under pandemiåren 2020 och 2021 var motsvarande siffror 3,4 procent respektive 3,1 procent. För gruppen med lågutbildade föräldrar var andelen högskolenybörjare 1,9 procent 2019. Motsvarande siffror för 2020 och 2021 var 1,8 procent respektive 1,9 procent. Skillnaden i andelen 24-åriga högskolenybörjare mellan dessa två grupper ökade alltså från 0,9 procentenheter 2019 till 1,6 procentenheter och 1,2 procentenheter 2020 respektive 2021. Även om detta är en liten ökning mätt i procentenheter, är det en stor ökning mätt i procent. Andelen 24-åriga högskolenybörjare i gruppen med medelhögt utbildade föräldrar ökade också något under pandemin. Sammantaget ser vi samma mönster bland de äldre som bland de yngre högskolenybörjarna: de sociala grupper som redan var överrepresenterade i högskolan innan pandemin har i högre grad än andra grupper sökt sig till högskolan under pandemin. Att detta mönster förkommer både bland yngre och äldre högskolenybörjare belyser vikten av föräldrars utbildningsnivå för benägenheten att påbörja studier vid högskolan.

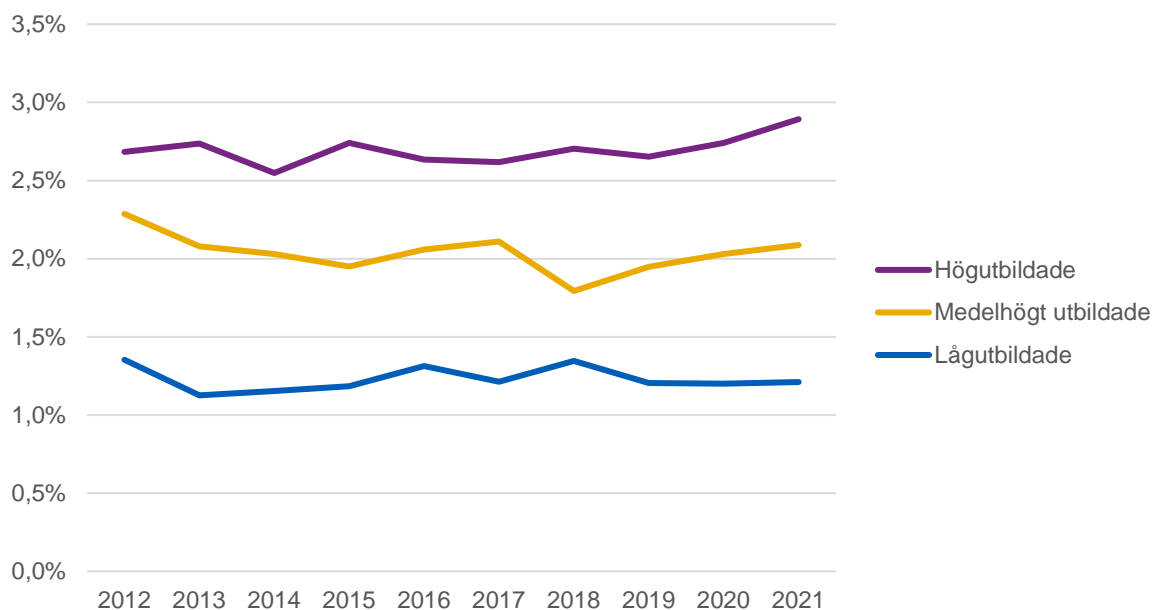
Figur 4. Andelen som påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årsklasser födda 1988-1997).

Kvinnor och män

I figur 5 och 6 visas samma information som i figur 4 fast uppdelat på kvinnor och män. Likt de som påbörjat högskolestudier senast vid 19-års ålder är det, för hela den studerade perioden, en högre andel kvinnor som påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder jämfört med män. Mönstret över hur grupper med olika social bakgrund påverkats av pandemin är dock detsamma för både kvinnor och män: skillnaden i andelen högskolenybörjare har ökat mellan de som har minst en högutbildad förälder och de som har lågutbildade föräldrar.

Figur 5. Andelen kvinnor som påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullar födda 1988-1997).

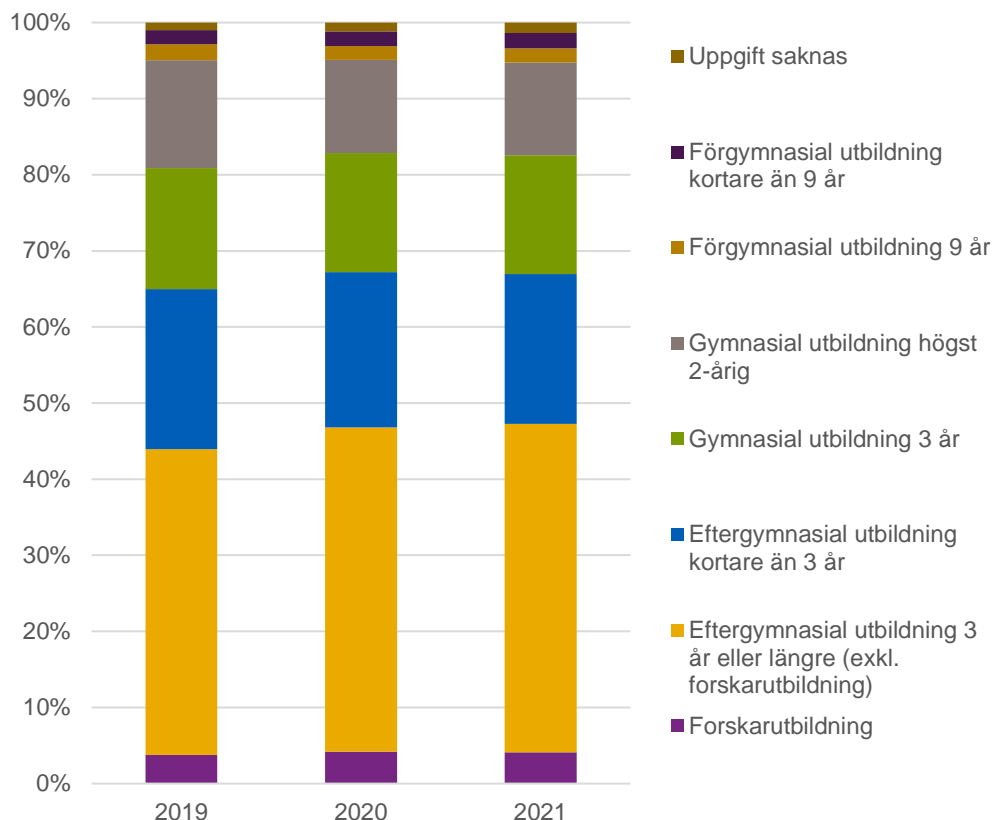

Figur 6. Andelen män som påbörjat högskolestudier vid 24 års ålder uppdelat på nybörjarår och social bakgrund (årskullar födda 1988-1997).

Den sociala sammansättningen bland högskolenybörjarna innan och under pandemin

I det här avsnittet redogör vi för hur den sociala sammansättningen förändrats bland alla högskolenybörjare som var 30 år eller yngre. Eftersom få högskolenybörjare är över 30 år täcker den här analysen en majoritet av alla nybörjarstudenter.

I figur 7 redovisas sammansättningen bland högskolenybjörjarna uppdelat efter deras sociala bakgrund. År 2019 hade 44,0 procent (3,8 + 40,2) av nybörjarstudenterna minst en högutbildad förälder. Motsvarande uppgifter för pandemiåren 2020 och 2021 var 46,8 procent respektive 47,3 procent. Under pandemin ökade alltså andelen nybörjare i grupperna med högutbildade föräldrar jämfört med året innan pandemin.

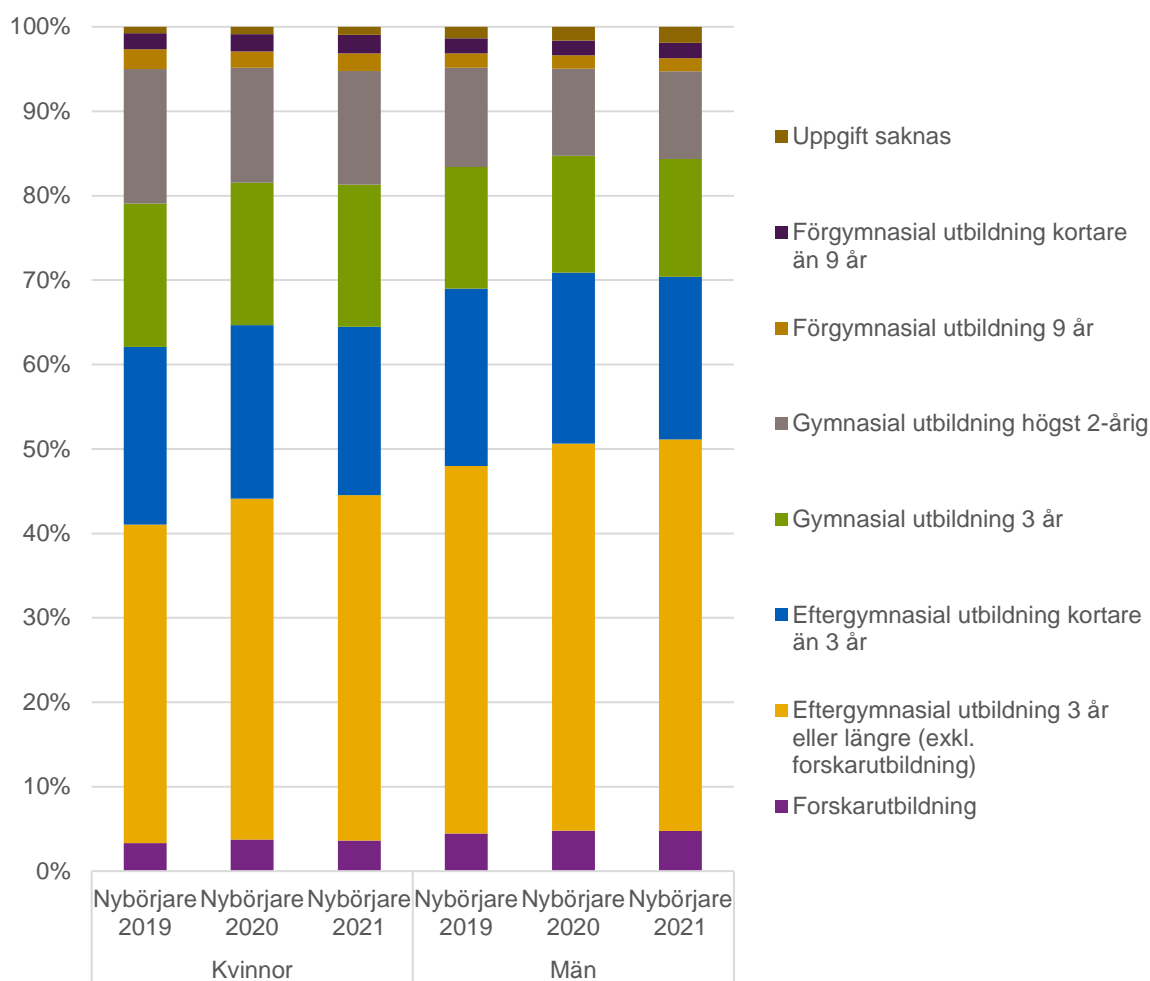

Figur 7. De unga högskolenybjörjarna (30 år eller yngre) och andelarna av dessa från respektive social bakgrund.

Kvinnor och män

I figur 8 visas samma information som i figur 7 fast uppdelat på kvinnor och män. För både kvinnor och män ser mönstret likadant ut som för totalen. För hela den studerade perioden är dock andelen nybörjarstudenter med minst en högutbildad förälder större för män jämfört med kvinnor. Bland kvinnorna hade 41,0 procent (3,3 + 37,7) av nybörjarstudenterna minst en högutbildad förälder under 2019, motsvarande siffra för män var 48,0 procent (4,5 + 43,5). Under pandemiåren 2020 och 2021 hade 46,8 procent respektive 47,3 procent av kvinnorna minst en högutbildad förälder, motsvarande siffra för män var 50,6 procent respektive 51,2 procent.

Figur 8. De unga högskolenybjörarna (30 år eller yngre) och andelarna av dessa från respektive social bakgrund uppdelat på kön.

Slutsatser

Syftet med den här studien var att undersöka i vilken grad pandemin har påverkat den sociala snedrekryteringen till högskolan. Frågan är om pandemin har bidragit till en breddad rekrytering eller om den förstärkt tidigare mönster av social snedrekrytering. Resultaten tyder på att de sociala grupper som redan var överrepresenterade på högskolan innan pandemin i högre grad än andra grupper sökt sig till högskolan under pandemin. Det syns både när vi studerar den direkta övergången från gymnasieskolan till högskolan, övergången till högskolan bland äldre individer och när vi studerar den sociala sammansättningen bland alla nybörjarstudenter. Att de ungas besvärligare situation på arbetsmarknaden skulle få nya grupper att söka sig till högskolan, och att den sociala snedrekryteringen därmed skulle minska, finns det alltså inget stöd för baserat på den här undersökningen. Den sociala snedrekryteringen till högskolan har istället förstärkts under pandemin.